

Foran alteret

Foran alteret

Herman Bang, 1880, 6,89 ns.

Der er han!

Halsene strækkes. Man væbner
5 sine øjne med kikkerten. Brudgommen
går med sin forlover op gennem
kirken, gennem hegnene af nysgerrige
hoveder og sammenstuede legemer.
Han er høj, mørk, måske lidt for slank;
10 hans hvide skjorte er glat, uden læg,
hans er foret med blå. Når man ser
nøje til, skulle man tro, han var malet
under øjnene - men det er måske kun
ringe. Og mens han går op mod koret,
15 følges han fra tilskuer til tilskuer af en
hviskende mumlen: det er hans fortid,

der mumler omkring ham.

– Hvor gammel er han? – Tredive
år ... han har været smuk, men nu er der
20 såmænd ikke meget ved ham. – Nej, det
er vist: han er jo helt skaldet. – Ja, og
det er ingen under ...

– Hvor mon hun nu er? – Hvem? –
Emilie, jeg kendte hende godt, skindet,
25 hun syede hos etatsrådinden. – Og så
var han? – Så kom hun på "Stiftelsen"
...

– De husker nok hende ... Gud,
man læser jo altid sådan noget i
30 "Adresseavisen", ... Fanny Jensen, som
sang i Tivoli - vi boede jo hende i
Skindergade den gang. Det husker De
nok, kammerrådens boede ovenpå, og
vi flyttede, fordi de altid lod vandet stå
35 i vasken. Nu er det fjorten år siden.

Hvor tiden dog går! –

– Vist var de forlovede, Emilie, jeg
ved det jo fra Augusta selv. Men så slog
hun op, fordi ... uh, nej, det kan jeg ikke
40 fortælle ... han var fæl! - Fæl? – Ja,
engang på trappen, og så gjorde hun det
forbi...

Han går op i koret. Man tager
hovederne til sig, man sætter sig, man
45 kommer til ro. Det er mest damer, der
fylder stolene: gamle veninder af
familien; unge piger, der finder det så
dejligt at se på bryllupper;
sladdersøstre, som går hen for at slå en
50 time ihjel; ledige fugle, der betragter
kirken som et teater; sy jomfruer, som
studerer moderne; tjenestepiger, der vil
beundre eller misunde. – Og alle
bringer de med sig gadens støv,

55 rendestenenes snavs, hverdagslivets
pjat.

Kirken er helt fuld. Den forvirrede
hvisken , den sagte mumlen, der stiger
og falder, virker søvndyssende. Lyset
60 fra de tændte kandelabrer kæmper med
dagslyset, gulgråt, koldt ligger skæret i
kirkens rum. bliver endnu strengere i
dette gråkolde lys; Kristus over alteret
står som sædvanlig med udstrakte
65 hænder, bedende denne mængde, over
hvem han skulle byde. Det flagrende
skær fra gasflammerne lægger skiftende
liv over trækkene.

Om formiddagen har der været
70 begravelse ... Kandelabrerne var
omvundne med flor, foran koret stod en
kiste, dækket med blomster. Ellers var
alt det samme. Nede i kirken en
hviskende mumlen, en skare mænd, der
75 taler om forretninger, der fortæller
anekdoter, der bagtaler. Og de stenge

apostle så med det samme kolde blik på
mængden, Kristus ved alteret udstrakte
de samme hænder på samme måde ...
80 Hist og her et fugtigt øje ... ellers helt
det samme.

Der kommer atter liv i mængden.
Man strækker hals, man kryber op, man
puffer.

85 Det er en dame i blå. Umådelig
svær med et stort, rundt ansigt og
forglemmigej på håret. Så følger de
andre efter med kort ophold, herreerne
med en nervøs rysten i knæene,
90 damerne kække, med firkantet blottede
halse, lange slæb og rosenbuketter i
hænderne. Tilskuernes
beundringsmumlen lægger rødme på
kinderne, man ser sig om, nikker til en
95 bekendt.

Der er brudens bror, maleren. Han
har fået sit hår krøllet, hans hvide
halstørklæde er af silke, umådelig stort.

Alligevel kan han ikke bære sin
100 berømmelse, og han er lige ved at tabe
den høje hat, som han holder kejtet.

Sidst kommer etatsrådinden; en
ældre dame, høj, statelig, i stålgrå
silkekjole med bred slæb.

105 Man mumler igen -

– Etatsråden stod jo på randen af
en fallit ... det var i krisen , De husker
nok ... Så ofrede fru en sig. - Ofrede sig?
- Ja, den gang var hun jo endnu en ung
110 kone og en usædvanlig smuk kone ... -
Å, det er da ikke muligt! - Så? ja når De
ved det bedre. - Nej , men det er så
gyseligt. - Ja, det har De ret i, men
sandt er det alligevel. Så rejste hun over
115 hals og hoved til London, og så blev
manden reddet af konsul G. – å, en af
husets venner lavede sådan en morsom
vise om den rejse. – Men etatsråden? –
Ak, kære frøken Liisberg, etatsråden ...
120 Sådan er mændene.

Folk bliver utålmodige, de rejser
sig og sætter sig igen; sætter sig og
rejser sig igen. Herrerne af følget
krammer brudesangene mellem deres
125 fingre, en og anden memorerer en tale,
han vil holde ved bordet; en ung
marineofficer koketterer med en dame i
lyserødt; nogle gaber uden at skjule det;
et par studenter taler halvhøjt og ler bag
130 deres parfumerede lommeørklæder.
Damerne sidder som selskabsfugle på
en pind. Gasflammerne kaster et
usikkert skær over de blændende farver,
de hvide kniplinger, de halvt blottede
135 arme. Fra pulpiturene sluges de af
grådige kikkerter.
– Hun kommer!
Tre slag på døren, orgelet
intonerer. Nede i kirken en forvirret
140 trængen på, oppe i koret ængstelig
spænding: „hvordan vil hun føre
slæbet?“

Hun er middelhøj, blond med
askegråt hår. Trækkene bløde. Huden
145 dunet som en fin frugt, læberne fint
formede med et sørgmodigt smil. Om
hende bølger det hvide atlask som en
skinnende flod.
Kammerherren, hendes fader,
150 holder sig rank. Penselen har forsøgt at
skjule ansigtets rynker, den sorte
moustae er blank.
– Dejlign! – Yndig! – Sød!
Som en brusen har mængdens
155 hvissen ledsaget hendes gang. Nu er
hun nået op i koret, og orgelet
overdøver de hvissende stemmer, de
gående fodtrin, larmen af dørene, de
summende rygter.
160 – Kammerherren sidder dårligt i
det. – Ja, naturligvis. Tror De ellers, at
den aristokratiske familie ville ønske
sådan en mesalliance? –
– Man siger, hun har været

165 forlovet med sin fætter. – Ja, Gud bevar'
os, det er ganske vist. Det var en
børneforlovelse. – Men hun så dog
meget glad ud. – Gud, hun ved jo ikke,
hvad hun går ind til, stakkels barn!
170 „Er fætteren med? – Jo, det er
ham, den høje, blonde øverst oppe i
anden række – han er sød. – Det er da
underligt, at han er med.
– Pyt, han trøster sig nok ...
175 Orgelet tier. Kammerherren byder
sin datter armen og fører hende op ad
alterets trin. Brudgommen går hurtig
op. Præsten vender sig imod dem.
Nede i kirken hysses der, trænges
180 der på, lyttes der. Foran kristusbilledet,
hvis skygge fylder nichen, står
brudgommen skødesløst, halvt bøjet.
Bruden lader sit blik hvile i præstens.
Lysskæret leger i kjolens folder, spiller i
185 diamantsmykket på hendes bryst.
Slæbet, der dækkes af slørets tyll, glider

ned ad de tæppebelagte trin som en
skumklædt, blinkende strøm.
Præsten taler til dem.
190 Han minder dem om ægteskabets
alvor; han kalder det to sjæles fælles-
arbejden sig frem imod Gud. Men så
forlader han forholdsvis hurtigt den
religiøse side af sagen – etatsråden er
195 ikke meget religiøs, og kammerherren
„ses aldrig i Guds hus“ -; med mild,
indsmigrende stemme maler han et
blødt billede af Agnes barndom; han
taler om kammerherreindens skygge,
200 der fra de fjerne boliger svæver om
hendes datter, om moderøj et, hvis
kærlige blik overvinder døden. –
Agnes ser sin sarte moders
skikkelse udstrakt på dødslejet. Hun
205 selv ligger knælende ved sengen. Inde i
den anden stue hører man lyden af
kammerherrens skridt – og når han
nærmer sig døren, farer den døende

sammen. – Og hun aner første gang, at
210 noget forfærdeligt havde lagt sig
imellem ham, der går rastløs omkring
derinde, og hende, moderen, der vil
have lov til at dø uden at se ham –
– Og erindringen om al denne
215 kærlighed vil De bringe med Dem til
Deres nye hjem. Det er smukt, når
børnene kan bygge deres hjem i ly af
skærmende minder fra det fædrene hus.
Agnes gyser, som om en kold hånd
220 havde berørt hende.
– Og De, min brudgom, pris De
Dem lykkelig! De vier Dem i Deres
manddoms første tid ind til et ædelt
værk: det, at blive en trofast hustru et
225 trofast værge. Men også for Dem må jo
i denne stund fredlyste minder tale højt
i Deres hjerte: mindet om en hæderlig
fader, der i alt kan være Dem et
følgeværdigt eksempel ...
230 Etatsrådinden fører

lommelørklædet til sine øjne - hun er til
mode, som en pludselig svimmelhed
havde grebet hende. Så tænker hun på
de årvågne kikkerter og hæver hovedet
235 stoltere end før. - Men, hun hører ikke
mere: for hendes blik står billedet af et
højt værelse i City, mørkt, med et højt
egetræsskrivebord mellem vinduerne.
Og foran skrivebordet sidder en lille,
240 mørksmudsket mand, som rejser sig, da
hun kommer ind, rejser sig og smiler –
smiler ...
Og gennem sønnen foran alteret
går det som et elektrisk stød ...
245 Herrerne sidder uroligt, rokkende
på stolene, seende ned i deres høje
hatte. Damerne pudser næse eller holder
de duftende buketter op for at skjule en
gaben. Nede i kirken en uafbrudt
250 akkompagnerende mumlen.
I nichen Kristus med udstakte
arme.

– Amen!

Præsten tager alterbogen. Der

255 kommer røre i følget. For herrerne er
alterbogen det første signal til at gå til
bords, for damerne til at arrangere sig
til bortgangen. De tager sig til håret,
sætter blomsten mere fast, ordner en

260 fold i kjolen. Bag ved, på tredje række,
sidder en gammel tante og græder.
Hendes snøften høres, medens præsten
læser.

– Så tilspørger jeg Eder, Adolf

265 Julius Boeck: Om I har berådt Eder med
Gud i himmelen, dernæst med Eders
eget hjertelag, siden også med Eders
slægt og venner, at I vil have denne
ærlige pige som hos Eder står, til Eders

270 ægtehustru?

– Ja. Med Gud i himmelen – han
tænker på den første gang, hans moder
havde talt til ham om partiet. Det var
om natten efter et bal, og han havde

275 tænkt på, hvor blødt hun havde ligget i
hans arm i dansen. Så havde han sagt,
han ville gøre, hvad han kunne. Og nu
spurgte man ham, om han havde berådt
sig med "Gud i himmelen".

280 – Om I herefter vil leve så med
hende i medgang og modgang, i hvad
lykke Gud den almægtige vil Eder
tilføje, som en dannemand bør leve med
sin ægtehustru?

285 – Ja – han kan næsten ikke lade
være at smile „som en dannemand bør
leve med sin ægtehustru“ - han er
nærved at vende sig om for at se på sin
ven, Frederik Brasen, der sidder bag

290 ved ham og lærer bryllupssalmen
udenad. Brasen var lige bleven gift. Så
havde man en formiddag truffet ham på
gaden og fortalt, at de i aften skulle
have ungkarleselskab på Skydebanen. –

295 Jeg kommer med, sagde Brasen. – Du,
en gift mand! – Ja vist har præsten ikke

sagt, at jeg skulle leve med min kone
som en dannet mand. Og nu kunne han
ikke lade være med at tænke på den

300 flove vittighed, netop nu, hvor han
skulle være alvorlig.

– Om I ved Eder fri, at I ikke har
givet nogen anden kvinde, som nu
lever, Eders ægteskabstro, som dette

305 kunne være til hinder.

– Ja. – Jo, han kan jo nok svare
ja – det andet var kun for spøg. Man
sagde sådan noget i nødfald. Det gjorde
alle, og siden havde han jo sørget godt

310 for både hende og barnet – og da barnet
døde, var han en formiddag taget ud på
kirkegården og havde ladet graveren
sætte et rosentræ på graven - han havde
intet at bebrejde sig.

315 Præstens spørgsmål vækker. Det
ensformige tonefald, de kendte ord
trængte ind på dem. Man spidser øren
for at høre de sagte "ja", man vil høre

dem. En og anden mere følsom til
320 mode, som han skulle kvæles ...
Damerne skjuler ansigterne med deres
buketter. De rødmer svagt; eller måske
er det skæret fra roserne.
– I lige måde tilspørger jeg Eder,
325 Agnes Mathilde Løvenfelt.
Kammerherren står rank ved
alterets trin, og ved lyden af sit navn
retter han sig endnu mere. –
– Om I har berådt Eder med Gud i
330 himmelen, dernæst med Eders eget
hjertelag, siden også med Eders slægt
og venner, at I vil have denne ærlige
unge karl, som hos Edrer står, til Eders
ægtehusbond?
335 – Ja. – Hidtil har hun syntes, det
var en anden ... en fremmed uden for
hende selv. Men nu ... det trænger så
nær på .. hun kan ikke slippe uden om.
Og pludselig tænker hun så, at dette
340 sagte „ja“ binder hende så forfærdeligt

fast. Hun står med hovedet bøjet,
hendes skikkelse skælver under det
skinnende atlask ... hun griber fast om
gelænderet ...
345 Præsten spørger igen.
Og hvert af hans spørgsmål syntes
hende som en spade jord på hendes
ungdoms drømme, Det brændte i
hendes hoved, hendes læber var tørre.
350 Hun havde siddet ved klaveret i
mørkningen og spillet, da hendes fader
kom ind, ophidset og forstyrret og
sagde hende, at han var kompromitteret,
hvis hun ikke reddede ham ved at ægte
355 den rige Boeck ... og hun måtte vide, at
en Løvenfelt ikke overlevede sin ære . .
– Om I ved Eder fri; at I ikke har
givet nogen anden mandsperson, som
nu lever, Eders ægteskabstro, som dette
360 kunne være til hinder?
Hun hører ikke mere ... hun ved,
hun er solgt. Men tante Elisabeth har

sagt, at kærligheden er en vane, så vil
hun vel lære at elske ham ... Thi hun har
365 jo ikke elsket nogen anden? nej, nej ...
det var en drøm, intet andet. Den
sommer var den lykkeligste i hendes liv,
ja, netop en drøm ... men nu burde hun
måske glemme den - måske, nej, ganske
370 vist – og det ville ikke være let.
Adolf har vendt sig imod hende ...
han ser på hendes ansigt, det skælvende
bryst, hvor diamantsmykket blinker,
hoften, der runder sig under
375 brudekjolens atlask ...
Følget er nervøst ... der er noget i
dette, der er alvorligt, noget, som
betager. Blomsterne på kvindernes bryst
vugger uroligt. Herrerne glatter deres
380 handsker, slår benene over hinanden og
undersøger deres støvler.
– Så giver hinanden Eders hænder.
Agnes strækker mekanisk sin hånd
imod hans ... den fatter hendes med et

385 umærkeligt tryk, pulsene i hans
fingerspidser banker; hun ser op på ham
... der ligger noget i hans blik, noget ...
hun rødmer og ser op mod Kristus. Han
står som altid med udbredte arme,
390 medlidende, modtagende ... men hun
finder ingen hvile hos Guden. Hun
mærker sin mands blik søgende mod
sig, det er hende, som et skrig
hentørredes i hendes strube...
395 – Hvad Gud den almægtige har
sammenføjjet, skal intet menneske
adskille.

Intet menneske adskille ... men der
er jo dog skilsmisse ... hun kan jo dog,
400 kunne jo dog . . .

Præsten læser skriftens ord, den
gammeltestamentlige fortælling om
kvindens skabelse. Og det er som
Orientens glød gennemhededede de
405 hellige ord.

Korets hvælving lader ordene

klinge igen ... den sidste tone dør
langsomt hen som en stille hvisken. Der
er så megen menneskelig varme i de
410 guddommelige ord ... så megen hede,
hidsende veltalenhed, østerlandene taler
... der gå som en attråens bølger
gennem rummet.

„Jeg vil skikke dig megen kummer
415 til, når du reder til barsel , og du skal
føde dine børn med kummer og din
vilje skal være din mand undergiven, og
han skal være din herre.“

Agnes er fortumlet ... hun hører
420 ordene som en fjern trussel, som et
rullende uvejr, der nærmer sig hendes
liv. Hendes mand tager ikke øjnene fra
hende. Foran Guds alter begynder han
at nyde sin hustru, den Guds, der har
425 sagt: Men dersom dit højre øje forarger
dig, så riv det ud og kast det fra dig. Thi
det er dig gavnligt, at et af dine lemmer
fordærves og ikke dit ganske legem skal

kastes i helvede.

430 Kristus står ren, ophøjet, hugget i
marmor. Men gasflammerne lægger
som et bævende smil om hans mund,
som om de røde læber lukkede sig om
et suk.

435 „Det er så yndigt at følges ad
for to, som gerne vil sammen være -
da er med glæden man dobbelt glad
og halvt om sorgen så tung at bære.

Ja det er gammen
440 at rejse sammen,
når fjederhammen
er kærlighed.

Hun vidste ikke, hvordan hun var
kommen hen til sin plads; han havde
445 taget hendes arm og ført hende. Tonerne
af sangen summer om hende uden at nå
hende ... kun omkvædet brænder ind i
hende som et truende spørgsmål.

Salmen er forbi. Og lige på en
450 gang begynder de alle at tale omkring
hende, taler som børn , der længe har
måtte tie. Damerne smiler, herrerne
byder armen, komplimenterer en blottet
hals , roser et epokegørende toilette .
455 Man omringer hende , trykker hende i
hånden, kysser hende. Hun skelner tante
Elisabeths våde kys.
Så går de nedad kirken.
Hoved ved hoved; hundrede af
460 grådige blikke, misundelige Øjekast,
eksaminerende miner. Fra orgelet

brusende akkorder. Helt ned ad gangen
ansigt til ansigt. Hele kirken er blevet et
årvågent øje. Silkekjolerne rasler.
465 Beundrende mumlen, hvisken, smil,
dæmpet samtale. Ved pillerne apostlene,
høje, strenge, grå gule af de blandede
lysskær.
De når døren. Han hvisker til
470 hende, bøjer sig ned over hende, kysser
hende. Hun mærker, at hans læber er
meget varme.
Så kører vognen frem. Han slår sin
arm omkring hende for at hjælpe hende

475 ind ... hun føler den skælve ... hun
ordner sit slæb, bøjer sig tilbage ... alt
uden at se på ham.
Kirkebetjenten lukker døren med
en hemmelighedsfuld mine.

480 Fra *Tunge melodier*, Gyldendal 2012